

CO WYDARZYŁO SIĘ W TEL AWIWIE¹

[...] Nasi niczego się nie spodziewali, byli zupełnie nieprzygotowani. Odbывał się właśnie wieczór literacki młodych pisarzy jidysz w Erec Jisroel. Gościem wieczoru był Zerubawel². Najpierw przemówił Daniel Lejbl³, Kutner przywitał Zerubawela, Papiernikow⁴ przeczytał swoje wiersze i właśnie miał rozpocząć czytanie Szargel⁵. Zgromadziło się około czterystu osób, wszyscy spokojni, skupieni, zainteresowani. Nagle kamienie ze wszystkich stron. Ogromne okna porozbijane. W jednej chwili wybucha panika. Wszyscy są zaskoczeni, chcą schronić się przed gradem kamieni. Jisroel Rajchman⁶ oraz parę innych osób wydostaje się na ulicę, gdzie kilku naszych porządkowych zmagają się już z całą bandą. [...] towarzysze biją się, wnet wracają Jisroel Rajchman, z głowy cieknie mu krew, Głowacz w zakrwawionej koszuli, Jochwed, żona Lejzera Stolara, także zraniona.

Okazało się, że Brit Trumpeldor⁷ zorganizowała przemarsz nad brzeg morza. Wracając, przechodzili obok klubu i wtedy wydano rozkaz do ataku. Później zjawiała się policja. Towarzysze jednak rozpoznali wśród napastników policjantów w cywilu. To wydarzenie wstrząsnęło całym miastem, całe środowisko robotnicze zawrzało. Od razu wyczuliśmy, że nie jest to tylko atak na język jidysz, lecz także przygotowania do ataku na całe środowisko robotnicze, i że istotnie mamy do czynienia z faszyzmem.

Rano zjawili się urzędnicy służb porządkowych, by przeprowadzić śledztwo. Nasi rozpoznali wśród nich kilku z napastników i schwytali ich. Robotnicy oskarżają zarówno Brit Trumpeldor, jak i policję.

Dzisiaj miała odbyć się demonstracja Brit Trumpeldor, oczekiwało jej tysiące robotników, z pewnością doszłoby do krwawego starcia.

Jeden z naszych towarzyszy przemawiał do zgromadzonych, lecz policja nie zezwoliła na demonstrację. Cała sprawa nie uciśnie jednak tak szybko.

Wystosowaliśmy dramatyczne wezwanie, literaci zaapelowali o ochronę do żydowskich pisarzy na całym świecie.

Pogrom ten zelektryzował tutaj wszystkich, jak Palestyna długa i szeroka. Zamierzamy zmobilizować w najbliższych dniach całe rzesze protestujących. Towarzysze wysyłają do Żydowskiego Instytutu Naukowego w Wilnie zakrwawioną koszulę oraz kilka kamieni na pamiątkę walki o język jidysz w Erec Jisroel.

Musicie zareagować ostro, głośno oraz poprzez kanały polityczne przeciwko tej „nacjonalistycznej brawurze”, przeciwko faszyzmowi.

przełożyła Aleksandra Geller

1 >> Przekład na podstawie: *Wos iz forgekumen in Tel Awiw*, „Literarisze Bleter” 1928, nr 43, s. 853. Wszystkie przypisy pochodzą od tłumaczki.

2 >> Zerubawel, właśc. Jankew Witkin (Połtawa 1886–Tel Awiw 1967) – od 1904 roku był działaczem Poalej Syjon, potem jednym z przywódców Poalej Syjon Lewicy, bliski współpracownik Bera Borochowa. W latach 1918–1935 w Warszawie był wiceprzewodniczącym CISZO, członkiem zarządu gminy żydowskiej. Od 1935 roku na stałe przebywał w Tel Awiwie, gdzie wciąż działał na rzecz ruchu robotniczego i języka jidysz.

3 >> Daniel Lejbl (Dębica 1891–1967) – działacz Poalej Syjon Lewicy, poeta; w latach 1919–1923 w Warszawie zaangażował się w działalność publicystyczną, oświatową, był członkiem zarządu CISZO. Od 1924 roku mieszkał w Palestynie, gdzie wydawał m.in. jidyszowe periodyki Związku Literatów i Dziennikarzy Żydowskich w Erec Jisroel. Tłumacz literatury polskiej na jidysz i hebrajski. Przekładał m.in. Słowackiego i Wyspiańskiego.

4 >> Josef Papiernikow (Warszawa 1899–Izrael 1991) – poeta, prozaik; od 1933 roku na stałe przebywał w Palestynie, gdzie walczył o prawa języka i literatury jidysz.

5 >> Jankew Cwi Szargel (Chełm 1905–Izrael 1995) – poeta, eseista; od 1926 roku mieszkał w Palestynie, pełnił funkcję sekretarza Związku Literatów i Dziennikarzy Żydowskich w Erec Isroel, działał na rzecz języka jidysz w Izraelu.

6 >> Jisroel Weszer-Rajchman (Choroszcz 1887–Tel Awiw 1947) – działacz społeczny, publicysta; w latach 1903–1923 mieszkał w Warszawie, był działaczem Bundu, a następnie Poalej Syjon Lewicy; od 1923 roku mieszkał w Palestynie.

7 >> Brit Trumpeldor (Betar) – organizacja syjonistów-rewizjonistów założona w 1923 roku w Rydze przez Władimira Żabotyńskiego.